

СЕРГІЙ ЧЕМЕРКІН ЯК ГОВОРИТИ ПРАВИЛЬНО І НЕ ЗАМОВЧУВАТИ

У сучасній мовній практиці спілкування з комп'ютером активного вжитку набуло слово *за замовчуванням*, що означає 'те, що було визначено раніше; за умови, що інше не вказано явно', наприклад, *Будь-які ілюстрації, які ви завантажуйте до програми, за замовчуванням є загальнодоступними*. Звідки таке дивне значення, і, взагалі, чи має право на існування така форма? Щоб відповісти на ці запитання, варто простежити, як з'явилося це слово в українській мові. Оскільки йдеться про комп'ютерний термін, витоки його варто шукати в англійській мові. Прямий «предок» сучасного частотного комп'ютерного терміна — слово *default*. Ця лексема в англійській мові багатозначна. Вона позначає ще й 'недолік' — у загальноживаній лексиці, 'пасивність, бездіяльність' — у бізнес-термінології, а також 'невиконання зобов'язань' — у словах із фінансової сфери. Саме це слово покладено в основу такого відомого сучасного фінансового терміна, як *дефолт* — 'невиконання грошових зобов'язань'. Отже бачимо, що слово, значення якого покладено в основу комп'ютерного терміна, має негативну конотацію. Але жодне з його значень аж ніяк не пов'язане з мовчанням. То звідки ж прийшло *замовчування*?

Мабуть, виникнення цього слова завдячує прямому калькуванню терміна з російської мови. Комп'ютерний термін російської мови *по умовчанию* вже давно є нормативним. Навіть більше: його як метафору використовують у різних сферах слововжитку, причому не пов'язаних із комп'ютерною справою. Воно поширене і в практиці українськомовних користувачів. До речі, українськомовний Інтернет рясніє ненормативними формами з російської мови. Як же правильно? Чи можна казати *за замовчуванням*? Напевно, ні. Чому? Все дуже просто: словники української мови фіксують значення слова *замовчування* так: 'із певною метою приховувати, обминати мовчанкою що-небудь, не розповідати, не згадувати про щось'. Але ж у цьому разі ніхто нічого не приховує! Сюди не підійде і варіант, який пропонують у Всесвітній Мережі, — *за умовчання*, бо тут, знову ж таки, не йдеться про те, що дещо приховують (саме таке значення слова *умовчати/вмовчати* фіксують словники).

Поміркуймо, яке слово треба вибрати. Спочатку звернімося до мовної практики. Багато користувачів Інтернету вживають українськомовний аналог англійського *default* — слово *стандартно*: *Стандартно вказано веб-ресурси, які потрібно завантажити*. Проте, на нашу думку, таке слово не може бути заміном англійського терміна, адже значення слова *стандартний* — 'той, який не виходить за межі унормованого'... І жодним натяком про 'умову, що інше не вказано явно'. Саме тому вважаємо, що не можна використовувати і термін *типово*, яким теж іноді послуговуються в Інтернеті.

Дехто пропонує використовувати словосполучення *вихідні параметри*. Начебто непогано, проте деякі програми передбачають створення параметрів самим користувачем. То про які ж тоді *вихідні параметри* йдеться, адже *вихідні* — це 'ті, які визначені початково'.

Урешті-решт, як правильно? Якщо зважити на логіку викладу повідомлення, то слово, яким варто було б номінувати це поняття, мало б означати 'те, що хтось раніше визначив, і ми приймаємо таке визначення'. То, може, на місце англійського слова в українській мові претендуватиме зворот *як визначено раніше*? Цей зворот начебто передає значення, однак, по-перше, незрозуміло, яким способом визначено, а по-друге, такий термін як для комп'ютерної мови, де в назвах у меню програм вживається здебільшого одне слово, задовгий. Може, тоді писати просто — *визначено*? Але такий зворот передбачає виконавця дії. Читачеві одразу хочеться запитати: «Ким визначено?».

І нібито немає на те ради, та все ж може бути один термін, який, на нашу думку, задовольняє всі вимоги, — *за визначенням*. Спробуймо поекспериментувати: *Будь-які ілюстрації, які ви завантажуйте до програми, за визначенням є загальнодоступними* (тобто хтось визначив параметри загальнодоступності, які ми приймаємо в процесі роботи); *За визначенням вказано веб-ресурси, які потрібно завантажити* (тобто вказано ресурси, які раніше були кимось визначені). Начебто відповідає названому поняттю. Залишилося зачекати, як це слово приживеться у мовній практиці.